

N:o 81.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1903, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra kronofogdebostället 1 mantal Fastarp n:o 3 Olof Larsgård i Hallands län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 94) af den 17 april innevarande år har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, *dels* att ett å en af kommissionslandtmätaren L. H. B. Danielson år 1902 upprättad karta upptaget, till förra kronofogdebostället 1 mantal Fastarp n:o 3 Olof Larsgård i Tvååkers socken och Himble härad af Hallands län hörande område om 8 hektar 35,³¹ ar måtte — under förutsättning att Tvååkers kommun såsom arrendator af hemmanet åtnöjes med det årliga afdrag å arrendeafgiften, som domänstyrelsen för afstående af nyttjanderätten till berörda område kunde finna skäligt bestämma — få, fördeladt i tomter hufvudsaklig öfverensstämmelse med berörda karta jämte tillhörande beskrifning, från hemmanet afsöndras och, efter det saluvärdering blifvit å samtliga tomter, med undantag af de med n:is 7,55 och 56 betecknade, till vägar afsedda ägofigurer äfvensom till väg erforderliga delar af ägofigurerna n:is 30 a 30 b, 31 a och 31 b, i vederbörlig ord-

ning verkställd samt saluvärdena underställts Kungl. Maj:ts pröfning försäljas på sådant sätt, att den med n:o 1 utmärkta tomten upplättes för »Byggnadsföreningen Folkets hus» mot den köpeskillning, som för denna tomt komme att bestämmas, och med tillträdesrätt den 14 mars 1904 samt i öfrigt på de i 6:te momentet af kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 stadgade villkor, samt att öfriga tomter i enlighet med föreskrifterna i 8:de och följande momenten af berörda kungl. skrifvelse upplättes i den mån köpeanbud, hvilka icke understege det saluvärde, som komme att åsättas en hvar af dessa tomter, erhöles med köpare förbehållen rätt till användande af de för vederbörande lägenheters behof afsedda, å omförmälda karta utmärkta vägar;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar inflöte, finge på samma sätt som köpeskillningarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Med afseende å detta ärende har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anført följande.

Förre kronofogdebostället 1 mantal Fastarp n:o 3 Olof Larsgård i Tvååkers socken och Himble härad af Hallands län är med undantag af till västkustbanan exproprierad mark genom domänstyrelsens kontrakt den 4 juni 1897 utarrenderadt under tjugu års tid från den 14 mars 1899 mot ett årligt arrende af 1,140 kronor, hvilket kontrakt sedermera genom bemälda styrelses resolution den 21 april sistnämnda år öfverlåtits å Tvååkers kommun.

Vid kommunalstämma den 13 september 1902 beslöt nämnda kommun att, för befordrande af utvecklingen af det rätt betydande samhälle, som uppstått invid Tvååkers station å Väst kustbanan, kommunen skulle såsom arrendator af berörda hemman, hvilket sträckte sig fram till och delvis omslöte öförmälda järnvägsstation, den 14 mars 1903 afstå från nyttjanderätten till visst vid järnvägsstationen beläget område af hemmanet mot ett årligt afdrag å arrendeafgiften af 150 kronor, samt uppdrog åt ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Anders Olsson, folkskolläraren H. Holmberg och landtbrukaren Sven Adolf Svensson att, sedan ifrågavarande område, fördeladt i tomtplatser, blifvit å karta upptaget och beskrifvet, göra underdänig framställning om dessa tomtplatsers upplåtande till bebyggande.

På grund af omförmälda uppdrag hafva nu bemälda personer i en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift, med förmälan att den mark, å hvilken stationssamhället blifvit uppbyggt, tillhörde enskilda personer, hvilka endast på viss tids arrende och på betungande villkor uppläte tomtplatser, samt att däraf blifvit en följd, att endast mindre eller helt små byggnader blifvit inom stationssamhället uppförda, i underdånighet anhållit att, då det vore af vikt, att vid stationssamhället funnes tillgång på byggnadstomter, hvilka finge med äganderätt förvärfvas, Eders Kungl. Maj:t tacktes medgifva, att ett å en af kommissionslandtmätaren L. H. B. Danielson år 1902 upprättad, ansökningen bilagd karta med beskrifning öfver för afsöndring från hemmanet afsedda tomter angifvet område af 8 hektar 35,³¹ ar invid Tvååkers järnvägsstation finge för statsverkets räkning försäljas. Enligt nämnda karta med beskrifning har ifrågavarande område uppdelats i 61 särskilda tomter, betecknade med n:is 1—28, 29 a, 29 b, 30 a, 30 b, 31 a, 31 b, 32 a, 32 b, 33 a, 33 b, samt 34—56, af hvilka tomten n:o 1 är bebyggd, tomten n:o 18 upptagits såsom allmän plats samt tomterna n:is 7, 55 och 56 utlagts till vägar.

Öfver berörda ansökning har domänstyrelsen, till följd af nådig remiss, den 30 sistlidne januari afgifvit underdånigt utlåtande samt därvid öfverlämnat inhämtade yttranden af domänintendenten och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet.

Domänintendenten har därvid förklarat sig anse den ifrågasatta upplåtelsen vara skadlig för hemmanet, enär största delen af tomtområdet, som vore beläget intill hemmanets trädgård, bestode af sandkullar och flygsandsfält, hvilka visserligen vore af föga värde, men, nu trädplanterade, utgjorde skydd för västliga vindar och hindrade flygsandens spridning, samt dessutom funnit olämpligt, att kronan ingrepe i enskild affärsverksamhet, då frågan ej gällde att för mindre bemedlade eller obemedlade bilda egna jordbruk; och har domänintendenten på grund häraf och då något trängande behof af den begärda försäljningen ej föreläge, utan däraf snarare komme att förorsakas onödiga besvär samt förr eller senare men för hemmanets vård och skötsel, afstyrkt bifall till ansökningen.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet har med afseende å hvad domänintendenten anfört hemställt, huruvida icke den gjorda ansökningen borde lämnas utan bifall.

Sedan sökanden Olsson därefter lämnats tillfälle att taga del af hvad domänintendenten och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande sålunda yttrat, har bemälda Olsson i en till domänstyrelsen ingifven skrift anfört,

bland annat: att hemmanets trädgård icke angränsade det till försäljning föreslagna området, utan att dem emellan funnes en större åker; att flygsandsdrift icke i mannaminne å platsen förekommit; att af området endast de å kartan med n:is 34—55 betecknade ägofigurerna utgjordes af planteradt flygsandsfält; att, äfven om det till försäljning föreslagna området bestått af verkliga flygsandsfält, områdets förseende med byggnader och omgifvande trädgårdstäppor vore det bästa skyddet mot flygsandens spridning; att ingen annan mark än den nu ifrågavarande funnes att med äganderätt förvärfva i närheten af järnvägsstationen; samt att genom den ifrågasatta tomtförsäljningen många egna hem komme att uppstå och stations-samhället betydligt växa till fördel för staten, bland annat, genom ökad trafik å järnvägen.

Därjämte har Olsson meddelat, att den å ägofiguren n:o 1 uppförda byggnaden tillhörde en inom och af socknens hemmansägare och hemmansägaresöner bildad förening, benämnd »Byggnadsföreningen Folkets hus», hvilken förening — som hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet den 9 juni 1902 registrerats och enligt antagna stadgar hade till ändamål att inom Tvååkers socken inköpa jord och å densamma uppföra byggnader, afsedda till samlingslokal förnämligast för föreningens medlemmar samt till inrymmande af en kooperativ handelsrörelse, med rätt likväl för föreningen att upplåta byggnaderna för begagnande i andra hänseenden, som hvarken strede mot allmän ordning och sedlighet eller åstadkomme kyrklig söndring inom samhället — vore benägen inköpa nämnda tomt, äfvensom att den å kartan med n:o 18 utmärkta och såsom allmän plats upptagna ägofiguren om 49,35 ar vore afsedd att af Tvååkers kommun inköpas för att, bland annat, användas vid kreatursmöten, premieringar m. m.

För egen del har domänstyrelsen anført följande.

Det område, hvarom nu vore fråga, kunde utan olägenhet för hemmanets framtida skötsel därifrån afsöndras, och då därigenom befordrades ett så allmännyttigt ändamål som beredande af egna hem samt de i den underdåniga ansökningen omförmälda hinder för stationssamhällets ordnande och utveckling undanröjdes, funne styrelsen ansökningen beaktansvärd. Mot den å kartan utmärkta tomtplanen hade styrelsen emellertid att anmärka att, för beredande af kortare och bekvämare väg för en del tomter till stationen, tomterna n:is 30 a och 30 b samt 31 a och 31 b borde minskas med det område, som erfordrades till väganläggning, på sätt å kartan blifvit med blyerts utmärkt. Hvad slutligen anginge det fordrade arrendefdraget för mistningen af ifrågavarande tomtområde, syntes detta vara väl

högt tilltaget, hvarför vid upplåtelsen borde fästas det villkor, att styrelsen ägde, efter vederbörandes hörande, bestämma det arrendeafdrag, som för områdets afstående kunde anses skäligt.»

På grund af hvad sålunda anförts och då departementschefen, i likhet med domänstyrelsen, ansåg det med den ifrågasatta upplåtelsen afsedda ändamål böra främjas, samt, enligt hvad bemälda styrelse meddelat, någon olägenhet för hemmanets framtida skötsel däraf ej komme att vållas, tillstyrkte departementschefen, att ifrågavarande proposition måtte till Riksdagen aflåtas.

Efter tagen kännedom af de till ärendet hörande handlingar och kartor får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts berörda framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 5 maj 1903.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.
